

Sygn. akt II UK 146/15

POSTANOWIENIE

Dnia 27 października 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z wniosku S. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Gdańsku
o prawo do emerytury pomostowej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 27 października 2015 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z dnia 18 listopada 2014 r., sygn. akt III AUa 348/14,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Gdańsku wyrokiem z 18 listopada 2014 r. zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Gdańsku z 19 grudnia 2013 r. tylko w części dotyczącej daty początkowej przyznania prawa do emerytury pomostowej, ustalając, iż świadczenie to przysługuje wnioskodawcy S.K. od 27 kwietnia 2013 r. Pozwany nie zaliczał zatrudnienia wnioskodawcy u zagranicznych armatorów do pracy w szczególnych warunkach i z tej przyczyny odmówił mu prawa do emerytury pomostowej. W spornych okresach (od 2 grudnia 1987 r. do 28 września 1988 r. i od 6 września 1989 r. do 15 lutego 1990 r.) wnioskodawca pracował u armatorów zagranicznych za pośrednictwem M.. W ocenie pozwanego okres pracy marynarza u armatora zagranicznego można zaliczyć jedynie, gdy do pracy za granicą delegował go polski lub zarejestrowany w Polsce pracodawca, który za ten okres wpłacił składki na ubezpieczenie społeczne. Sąd Apelacyjny stwierdził, że M. była jednostką kierującą do pracy i uiszczającą składki na ubezpieczenie społeczne i fundusz pracy.

Brak jest podstaw do stosowania art. 2 pkt 2 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych do stanów sprzed 1 stycznia 2009 r. Również art. 51 tej ustawy nie znajduje zastosowania do zaświadczeń o okresach pracy w warunkach szczególnych przed tą datą. Nie zachodzą podstawy do kwestionowania pracowniczego charakteru zatrudnienia wnioskodawcy. W spornych okresach stale i w pełnym wymiarze wykonywał pracę członka załogi statku morskiego w żegludze międzynarodowej, a zatem świadczył pracę w ramach stosunku pracy. Sąd wskazał na zasady wynikające z uchwały nr 123 Rady Ministrów z 3 września 1984 r. w sprawie zasad podejmowania pracy przez obywateli polskich za granicą u pracodawców zagranicznych oraz zarządzenie Ministra Finansów z 27 grudnia 1984 r. w sprawie zasad ustalania wysokości i trybu przekazywania przez osobę kierowaną do pracy za granicą wpłat w walucie obcej na rzecz jednostki kierującej oraz sposoby wykorzystania tych wypłat. Sporne okresy stanowią okresy składkowe (art. 6 ust. 2 pkt 1 lit d ustawy emerytalnej), za które były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne w Polsce.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na istotne zagadnienie prawne oraz potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości w praktyce przy ich stosowaniu, „a mianowicie: czy wobec treści art. 2 pkt 2 i 3 oraz art. 4 w związku z art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych można zaliczyć do okresów pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 3 ustawy, okresy pracy marynarza, wykonywanej u armatora zagranicznego, do której został skierowany przez pośrednika, a nie płatnika i czy taki marynarz jest w kręgu podmiotów uprawnionych do ubiegania się o emeryturę pomostową na podstawie art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawia zasadnej podstawy przedsądu i dlatego nie został uwzględniony.

Metodycznie i merytorycznie podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. nie powinny być kumulowane, gdyż są to różne podstawy i tak ujmuje je ustawa.

Zgłoszony we wniosku problem nie ma rangi istotnego zagadnienia prawnego i nie wykracza poza zwykłą wykładnię i stosowanie prawa. Odpowiedź na sformułowane kwestie powinna być pozytywna. Ma potwierdzenie w dotychczasowych orzeczeniach Sądu Najwyższego.

W wyroku z 14 maja 2014 r., II UK 465/13, LEX nr 1475169, powiedziano, że dla oceny prawa do emerytury pomostowej, nie ma przesądzającego znaczenia fakt, że jednostek kierujących obywateli polskich do pracy za granicą nie można uznać za płatnika składek, o którym mowa w art. 2 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych oraz za podmiot uprawniony do wystawienia zaświadczenia o jakim mowa w art. 51 tej ustawy. Zaświadczenie takie służy do ustalenia tzw. faktów ubezpieczeniowych - okresów pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze przypadających przed dniem 1 stycznia 2009 r. i stanowi podstawę do przyjęcia, że okresy pracy w nim podane są okresami pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, przy czym dla uzyskania uprawnienia do emerytury pomostowej istotne znaczenie ma fakt wykazania (udokumentowania) pracy w warunkach szczególnych, zaś mniejsze znaczenie ma to czy zaświadczenie o pracy w takich warunkach wystawił płatnik składek, będący pracodawcą w rozumieniu art. 2 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych.

W podobnej sprawie Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej pozwanego do rozpoznania (postanowienie z 16 czerwca 2015 r., II UK 451/14). Stwierdził, że nie tylko zatrudnienie na podstawie stosunku pracy w rozumieniu art. 22 § 1 k.p. uprawnia do zaliczenia pracy marynarzy na statkach u armatorów zagranicznych jako pracy w szczególnych warunkach do emerytury pomostowej. To, że M. jako pośrednicząca nie była pracodawcą, nie oznacza, że jej zaświadczenie o takiej pracy u armatora zagranicznego nie jest wiarygodne i dopuszczalne w świetle ustawy o emeryturach pomostowych. Przeciwnie założenia pozwanego organu rentowego nie mogą być bezwzględnie wiążące. Nieuprawnione jest twierdzenie, że w rozważanych sytuacjach zatrudnienia polskich marynarzy u armatorów zagranicznych podstawą ich zatrudnienia będzie tylko umowa o pracę zawarta wedle prawa polskiego. Z pewnością było to wyjątkiem (jeżeli w ogóle zawierano umowy o pracę tylko na podstawie prawa

polskiego), albowiem to zagraniczny pracodawca z reguły określał swoje prawo pracy jako właściwe i podstawę zatrudnienia. W międzynarodowej sferze normatywnej nie ma jednolitej (uniwersalnej) definicji stosunku pracy. Warunkiem uznawania zatrudnienia jako pracy w szczególnych warunkach nie jest więc potwierdzenie, że podstawą zatrudnienia była umowa ustalająca takie same relacje jak w polskim kodeksie pracy. Gdyby w art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. d ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych chodziło tylko o stosunek pracy w ujęciu polskiego prawa pracy, to prawodawca uczyniłby takie zastrzeżenie. Wówczas krąg uprawnionych byłby znikomy. Chodzi więc o szersze pojęcie zatrudnienia, uwzględniające odrębności wynikające z innych systemów prawnych. Dlatego przepis stanowi o zatrudnieniu a nie o zatrudnieniu na podstawie stosunku pracy w rozumieniu art. 22 § 1 k.p. Podobnie uregulowano to w uchwale nr 123 Rady Ministrów z 3 września 1984 r. w sprawie zasad podejmowania pracy przez obywateli polskich za granicą u pracodawców zagranicznych. Chodziło wszak o ujednolicenie zasad podejmowania pracy za granicą u pracodawców zagranicznych, a ściślej kierowanych do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych. W tym przypadku Agencja nie była pracodawcą i nie określała podstawy zatrudnienia, choć spełniała inne funkcje, w tym choćby składkowe (*vide* przyczyny wyroku kasacyjnego Sądu Najwyższego z 27 sierpnia 2009 r., II UK 396/08). Z drugiej strony, te same regulacje określały składki wpłacane do polskiego systemu ubezpieczenia społecznego. Na tle takiej regulacji powstałby zatem dysonans, gdyby za bezwzględną przyjąć tezę skarżącego, że uznaje się tylko zatrudnienie w relacji takiej jak w umowie o pracę wedle prawa polskiego (art. 22 § 1 k.p.). W sporze znaczenie ma praca w szczególnych warunkach. Ta zaś jako fakt nie jest kwestionowana. Prace na statkach żeglugi morskiej to praca w szczególnych warunkach (ustawa z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, zał. 1 pkt 23; rozporządzenie z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wykaz A, dział VIII pkt 4). Praca na statku sama w sobie jest wykonywana w określonym reżimie i podporządkowaniu. W tym względzie nie różni się istotnie od zatrudnienia na statkach polskich pracodawców. Innymi słowy wyjątkiem byłaby sytuacja, że zatrudniony u armatora

zagranicznego marynarz nie wykonywałby pracy w szczególnych warunkach (...). Trudno wymagać świadectwa pracy w szczególnych warunkach od pracodawcy zagranicznego, skoro jak zauważono zatrudnienie nie musiało być oparte, i z reguły nie było, na podstawie prawa polskiego. W takiej sytuacji zatrudnienie potwierdza pośrednicząca Agencja.

Z tych przyczyn orzeczono jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).